

УДК 94(71):341.215.4-054.72(=161.2)»1945/1952»

ПИТАННЯ ІМІГРАЦІЇ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ КАНАДИ (1945-1952 рр.)

Руслан Сіромський

Львівський національний університет імені Івана Франка,
Україна, 79000, м. Львів, вул. Університетська, 1
e-mail: sir.ruslan@yahoo.com

Відразу після завершення Другої світової війни чималої гостроти набуло питання міжнародно-правового статусу та майбутньої долі «переміщених осіб» (*displaced persons*, звідси часто вживана назва діписти або ж *DPs*). У широкому розумінні того слова термін «переміщені особи» вживався до людей, котрі з різних причин, зумовлених війною, опинились поза межами своїх держав або попереднього місця проживання – оstarбайтери, в'язні концтаборів, військовополонені. У вузькому сенсі, термін означав біженців (скитальців), котрі вимушено покинули свої землі з національних, релігійних чи політичних мотивів. За підрахунками міжнародних організацій кількість переміщених осіб після війни становила 6 млн., а одну з найчисленніших національних груп у спеціально створених таборах в Європі (Західна Німеччина, Австрія, Італія) становили українці. У 1946 р. після репатріації більшої частини переміщених осіб – головно оstarбайтерів і військовополонених – понад 1,2 млн. чол. ще залишалося на території Західної Європи, з яких понад 200 тис. українців*, які з міркувань безпеки категорично відмовлялися повертатися до СРСР [1]. За таких умов, у контексті дотримання основоположних прав людини, скріплених Статутом ООН 1945 р., постало питання про право імміграції *DPs* до інших країн, до яких, зокрема, належала і Канада.

Мета статті – проаналізувати проблему імміграції переміщених осіб українського походження у повоєнному суспільно-політичному дискурсі Канади.

* * *

На завершальному етапі війни та по її закінченню питанням переміщених осіб займалася створена 9 листопада 1943 р. Адміністрація допомоги і відбудови при Об'єднаних Націях (ЮНРРА; *United Nations Relief and Rehabilitation Administration*). Одним із реальних механізмів вирішення проблеми *DPs*, крім репатріації – себто повернення на батьківщину, ЮНРРА вважала їхнє переселення до інших країн. 12 лютого 1946 р. Генеральна Асамблея ООН передала питання переміщених осіб у відання Економічної і Соціальної Ради, рекомендувавши їй створити спеціальну організацію. Після затяжної підготовчої роботи 20 серпня 1948 р. набув чинності Статут Міжнародної організації у справах біженців – ІРО (*International Refugee Organization*), яка діяла до 30 вересня 1953 р. [2]. Канада, поряд із США та Великою Британією, виступали головними фінансовими донорами цієї організації.

Канадський уряд Вільяма Маккензі Кінга (1935-1948) спершу тлумачив проблему *DPs* як тимчасову, розв'язання якої мало настати внаслідок репатріації. Та після повернення основної маси переміщених осіб до СРСР, у Західній Європі ще залишалося чимало політичних біженців. Свідок тих подій так характеризував ситуацію у таборах (тогочасну стилістику збережено. – *Р. С.*): «Сьогодні на терені Європи сотні таборів... В цих таборах живуть тисячі українців... Це наші скитальці. Одні були забрані большевиками з рідних земель і виселені на Сибір, другі були забрані до совітської армії, попали в полон і зазнавши совітського «раю» перед тим, не хочуть вертатись

* Приблизність цифр зумовлена тією обставиною, що багатьох українців записували як громадян Польщі, Румунії чи СРСР, або ж як вихідців Галичини, Буковини тощо.

домів. Тисячі були заборані німцями на примусові невірільничі роботи і визволені американськими, чи канадійськими або британськими частинами, не хочуть вертатись до мів, знаючи, що їх не чекає життя» [3].

Нерідко канадські чиновники демонстрували повне нерозуміння ситуації, зокрема політичних та антирепатріаційних заходів організацій канадських українців у таборах *DPs* [4]. Цікаво, що задля цього канадські представники зверталися за консультаціями до своїх британських колег. Наприклад, у Меморандумі канадського посла в СРСР Дани Вілгрісс до заступника Державного секретаря у закордонних справах Нормана Робертсона від 25 травня 1945 р. щодо реакції на протест Комітету українців Канади (КУК) на репатріацію українських політичних біженців до СРСР, йшлося про доцільність «з'ясувати у властей Великої Британії, яку політику ті проводять щодо виявлених... українських націоналістів у британській зоні окупації Німеччини» [5].

Варто також враховувати побоювання канадських дипломатів можливого погіршення і так непростих відносин Оттави з Москвою. Утім, коли радянська сторона стала домагатися насильного повернення своїх громадян, ставлення урядів Західних держав до проблеми змінилося. Вони переконалися, що «більшість скитальців радше готові вчинити самогубство, ніж повертатися туди, звідки утекли» [6]. У жовтні 1945 р. 35 канадських парламентів* від чотирьох політичних партій скерували петицію В. Маккензі Кінгу із закликом сприяти припиненню примусової репатріації українців до Радянського Союзу [7] (подібні звернення були скеровані і до ООН). Тоді ж депутат Палати громад від округу Вінніпег Алістер Стюарт закликав канадський уряд стати на захист українців, які боролися як проти німецького, так і проти радянського окупаційних режимів [8].

Невдовзі Канада, в особі її представника А.М. Дж. Колдуела, виступила проти надання вільного доступу до таборів радянським уповноваженим у справах репатріації [9]. Радянська сторона ж була певна, що

представники західних країн, зокрема Канади, шляхом «ідеологічної обробки» або «економічного тиску» перешкоджають поверненню *DPs* до СРСР. Наслідком цього конфлікту стало припинення діяльності радянської репатріаційної місії в американській та англійській зонах окупації Німеччини [10].

Після завершення діяльності репатріаційних місій проблема подальшої долі тих *DPs*, хто категорично відмовлявся повертатися до Радянського Союзу постала з новою силою. Одним із способів облаштування тих осіб, які категорично відмовлялися від репатріації, розглядалася імміграція. Природно, найбільший інтерес в українських діпів викликали країни, де вже існували українські діаспори, що потенційно могло полегшити входження у нове суспільство. До таких країн, безумовно, належала Канада, станом на 1941 р. проживало 305 929 українців (2,66% населення країни) [11]. За спогадами колишнього в'язня німецького концтабору Бухенвальд, а пізніше табору для переміщених осіб у Корнберзі Володимира Леника, 80% поселенців у картотеці ЮНПРА були записані як кандидати на виїзд саме до Канади (для порівняння, до США – лише 10%) [12]. Проте такі бажання *DPs* не зовсім відповідали імміграційній політиці Оттави, принаймні на початках.

Імміграційний контроль по війні у Канаді залишався достатньо жорстким, залишаючись наслідком Великої депресії та Другої світової війни. Питання лібералізації імміграційного режиму у канадському суспільстві сприймалося як достатньо контраверсійне. На заваді стояли окремі дискримінаційні стереотипи, базовані на географічному походженні нових іммігрантів, зокрема українців. Як й інших вихідців зі Східної Європи, їх нерідко трактували «небажаними іммігрантами» і висловлювали сумніви, чи вони будуть «добрими громадянами Канади» [13]. Олії до вогню додавали українські прокомуністичні організації, на зразок Товариства українських канадців (ТУК; з 1948 р. – Товариство об'єднаних українських канадців, ТОУК). Вони домагалися перед федеральним урядом заборони в'їзду українських *DPs* до Канади, мотивуючи це тим, що потенційні іммігранти є «військо-

* Згодом троє парламентарів під впливом комуністичної пропаганди, повіривши, що українці масово співпрацювали з нацистами, відкликали свої підписи під петицією.

вими злочинцями» та «нацистськими колаборантами», які прагнуть уникнути покарання в СРСР [14].

І хоч вплив канадських комуністів на політичну ситуацію у країні був мізерним, їхня дискредитаційна кампанія не залишилася без відповіді. Видання під егідою КУК спеціальних інформативних матеріалів, проведення масових віч, збирання підписів під петиціями, бесіди з чільними канадськими політиками та громадськими діячами, були покликані розвіяти побоювання уряду щодо лібералізації імміграційного режиму й переселення українських *DPs* [15]. Зокрема, потенційні іммігранти зображувалися працьовитими, високоінтелектуальними*, релігійними людьми. Імміграцію *DPs* до Канади КУК розцінював як «рятування українських людей», котрі покинули свою батьківщину через політичні мотиви [16].

На початку травня 1945 р. з дозволу канадського уряду у Вінніпезі (провінція Манітоба) створено Українсько-канадський допомоговий фонд (*Ukrainian Canadian Relief Fund*) для надання моральної та матеріальної допомоги українцям на скитанні [17]. Організація допомагала біженцям українського походження харчами, одягом, ліками, наданням правової підтримки [18]. Активну діяльність розгорнули українські допомогові комітети, які підпорядковувалися Центральному українському допомоговому бюро у Лондоні під керівництвом ветерана Другої світової війни Богдана Панчука [19]. Останній разом із президентом КУК о. Василем Кушнірем на початку 1946 р. об'їздили всю британську зону окупації Німеччини, вивчаючи ситуацію у таборах *DPs* [20].

Активно у царині допомоги скитальцям працювала Українська католицька церква Канади, апелюючи до релігійного обов'язку кожного християнина у «справі спровадження... добрих і корисних для Канади людей» [21]. У пастирському посланні єпископа-ординарія Західного екзархату Кир Ніла у листопаді 1948 р. відверто йшлося про великі можливості у розбудові малозаселених просторів Альберти, Британської Колумбії та Юкону, на які власне поширю-

валася діяльність зазначеного екзархату [22].

Становище українських *DPs* не залишилося непоміченим у канадському парламенті. Найбільш активними захисниками українських біженців виступали депутати Палати громад Антін Глинка (українського походження), Волтер Такер, Алістер Стюарт, Солон Лоу, сенатори Томас Крерар та Артур Роубак і деякі інші. Під час політичної дискусії 8 травня 1946 р. сенатор від округу Черчілль (Манітоба) Т. Крерар обурювався, «чому Канада приймає меншу кількість іммігрантів, ніж США, хоча має більшу територію». Водночас він відзначив достоїнства попередніх українських іммігрантів, підкресливши: «Найкращими іммігрантами, які прибули до Західної Канади були українці» [23].

У рамках дискусії про зміни до імміграційного законодавства сенатський Комітет з імміграції та праці 29 травня 1946 р. заслухав дві українські опозиційні групи щодо питання переселення переміщених осіб. Відбулися дебати між прихильниками та противниками лібералізації імміграційного режиму. Першу сторону репрезентували А. Глинка, о. В. Кушнір, Б. Панчук, Дж. Соломон, С. Савчук; другу – на чолі з головою Українського робітничого дому І. Бойчуком – С. Мацієвич, П. Прокоп, Дж. Кренц, Дж. Навіс (Іван Навізівський) [24]. Голослівні заяви останніх не справили враження на членів Комітету, свідченням чого став підсумковий рапорт від 19 серпня 1946 р., який фактично санкціонував в'їзд українських *DPs* [25].

23 вересня 1946 р. КУК надіслав меморандум у справі скитальців прем'єр-міністрові В. Маккензі Кінгу з пропозицією прийняти на розселення у Канаді 300 тис. українських *DPs* [26]. В. Маккензі Кінг тривалий час виступав проти ідеї лібералізації канадського імміграційного законодавства, підкреслюючи, що в'їзд до Канади є привілеєм, а не фундаментальним правом. Проте під впливом низки чинників він став допускати можливість пом'якшення імміграційних вимог. По-перше, як всередині країни, так і на міжнародному рівні, Оттаву закликали відреагувати на гуманітарну катастрофу у Європі, лібералізувавши імміграційне

* Справді, до Канади згодом емігрувало багато науковців і літераторів.

законодавство. По-друге, питання імміграції *DPs* по війні неодмінно ставало предметом передвиборних дискусій, тож політичним партіям розходилося здобути підтримку великих етнічних груп, якими були україно-канадці [27]. Наприклад, опозиційні консерватори, очолювані Джорджем Дрю, системно критикували імміграційну політику лібералів. Після відвідин Західної Європи, лідер опозиції відзначав надмірну забюрократизованість, малу увагу до потенційних іммігрантів, відсутність скоординованих дій канадських чиновників [28]. По-третє, еволюція поглядів на прийняття *DPs* була зумовлена економічною доцільністю. Спершу уряд побоювався, що після війни країну може спіткати економічний спад і безробіття, тож прийняття нових іммігрантів видавалося недоцільним [29]. Та всупереч песимістичним прогнозам, канадська економіка демонструвала швидкий ріст і потребувала нових робочих рук, у чому були зацікавлені промислові кола країни. Зважаючи на це Канадський національний комітет у справах біженців (*Canadian National Committee for Refugees*) розробив і подав до парламенту пропозиції щодо змін законодавства у напрямку звільнення *DPs* від імміграційних обмежень [30]. Ця політика базувалася на принципі «поглинаючої здатності» («*absorptive capacity*»), передбачаючи безболісну інтеграцію новоприбулих у канадське суспільство.

Загалом, у період між 1946 і 1952 рр. Канада прийняла понад 200 тис. *DPs*, більшість яких були зі Східної Європи (39 тис. поляків, 32 тис. українців, 12 тис. угорців тощо) [31]. Однією з перших ініціатив у рамках імміграції стала програма возз'єднання українських сімей, яку використовували україно-канадці, щоби сприяти переїзду своїх родичів із таборів *DPs* до Канади. Активна фаза переселення з європейських таборів за океан розпочалася з серпня 1947 р., сягнувши наступного року свого піку [32]. Згідно з офіційною статистикою, протягом 1948 р. до Канади прибуло 125 414 іммігрантів (найбільше з 1929 р.), з яких українці становили понад 10 тис. осіб (поляків – понад 13 тис.) [33].

Таблиця 1. Кількість новоприбулих українських *DPs* до Канади, 1946-1955 рр. [34]

Роки*	Кількість осіб	Роки	Кількість осіб
1946-1947	103	1951-1952	7 435
1947-1948	3 386	1952-1953	1 448
1948-1949	10 498	1953-1954	963
1949-1950	5 865	1954-1955	692
1950-1951	3 559	Загалом	33 949

Таким чином, повоєнна імміграція українських переміщених осіб сформувала третю хвилю переселення українців до Канади (перша – з кінця XIX ст. – до Першої світової війни; друга – у міжвоєнний період). Порівняно з першою і другою хвилями, кількість новоприбулих до Канади українців у перше повоєнне десятиліття була меншою, проте вирізнялася тією особливістю, що її репрезентантами були вихідці з різних частин України, а не лише із західноукраїнських земель як раніше. Утім, галичани, буковинці та закарпатці й у третій хвилі продовжували складати лівову частку усіх українських іммігрантів [35]. Якщо під час попередніх двох хвиль імміграції українці осідали головно у західних провінціях, то по війні більше у східних: бл. 47% переселенців осіли в Онтаріо, понад 20% – у Квебеку і бл. 30% в Альберті, Саскачевані та Манітобі. Така тенденція зумовлювалася зростаючими потребами економіки саме цих регіонів [36].

Попри певну лібералізацію, імміграційна політика Оттави залишалася доволі селективною. Природно, всі країни були зацікавлені у прийнятті у себе на проживання молодих і здорових *DPs*. За словами представника Міністерства закордонних справ Джона Холмса, Канада обирала біженців немов «велику рогату худобу» [37]. 31 травня 1948 р. депутат Палати громад українського походження А. Глінка виголосив промову на тему «Що зробили демократичні держави в справі розв'язання питання скитальців?». Він, зокрема, відзначив: «Потрібно полегшити теперішні вимоги щодо здоров'я, котрі були очевидно запроваджені ще для передвоєнного періоду й котрі не беруть під увагу гуманітарної ситуації... У всякім випадку кількість скитальців відкинутих

* Підрахунок здійснено у межах фіскальних років (кожний попередній рік закінчується 31 березня).

імміграційними комісіями, яка складає від 20 до 56%, є завеликою» [38].

Повоєнні дискусії щодо переселення до Канади *DPs* із Європи спонукали до ухвалення у 1952 р. нового Закону про імміграцію (*Immigration Act*). Він, зрештою, не так полегшував імміграцію, скільки її регламентував. Новий закон передбачав безпрецедентні повноваження для міністра імміграції, запроваджував 24 категорії небажаних іммігрантів, не передбачав права апеляції для тих, кому було відмовлено у в'їзді першого разу. Закон також дозволив уряду в односторонньому порядку забороняти прийняття певних груп чи окремих осіб, відштовхуючись від етнічної приналежності, соціального стану чи географічного району походження [39].

Після прибуття з Європи до порту Квебек прибулим видавали кошти на прохарчування у дорозі, залежно від того, куди вони прямували: до Торонто – 5 дол., Вінніпегу – 10 дол., Едмонтона – 15 дол., Ванкувера – 20 дол. Д-р Іван Німчук згадував (стилістику збережено – *P. C.*): «Поладнавши потрібні формальності, стали виступати на берег спершу подорожні до Злучених Держав Америки..., а потім довгі ряди дівчат, що зголосились до домашньої служби в Канаді... Довго-довго тягнулась остання перевірка-контроля депістів, тим довша, що відбувалася без порядку: ні за абеткою, ні за числами, а просто так, що хто мав сильніші лікті, той проходив її скоріше... Опинились ми з підручними клунками на суші, у величезному прибережному бльоку-бараку, де після (більше формальної) митної контролю всіх наших багажів, що забрала нам добрих дві години часу, всіли до поїзду, що чекав на нас перед тим баракком» [40].

Після приїзду до Канади новоприбулими українцями опікувалися місцеві допомогіві та волонтерські організації. Їхні зусилля були спрямовані на безболісне, на скільки це було можливим, входження до канадського суспільства. Календар-альманах «Нового шляху» на 1949 рік рекомендував для новоприбулих (стилістику збережено – *P. C.*): «Для тих, які тепер прибувають в цю вільну країну варто застановитися над порадами, які подає Відділ Канадійського Громадянства. «...1. Побачите, що в Канаді

інакше поділена земля під господарства, інакше приладдя до праці, інакші машини, як це ви звикли бачити, або вживати в інших країнах. Ви будете почуватись більш «як дома», і праця йтиме вам краще, коли чимскоріше старатиметеся приноровитися до цих змін, замість того, щоб старатися робити «по старому». 2. Знання мови є конечно потрібне. Старайтеся учащати на безплатні курси мови, які влаштовують приватні товариства, або урядові місцеві шкільні ради вечорами – у пізню осінь і у зимі. 3. Приглядайтесь добре до поведення і звичаїв старших канадійців, щоб скорше і краще познайомитися із канадійським способом життя та, щоб, як це часом буває, не звертати на себе уваги способом поведення, іншим від прийнятого в нашій країні. В Канаді нема державної церкви й кожний громадянин має найбільшу релігійну свободу. Кожний може належати до такої церкви, якої бажає. Канада це країна яка тисячам українських поселенців в минулому принесла щастя і задоволення з життя. Таке саме щастя принесе і новим поселенцям» [41].

* * *

Отож, питання імміграції переміщених осіб українського походження займало помітне місце у суспільно-політичному дискурсі Канади. Його вирішення напряду залежало від низки обставин: від міжнародної ситуації до господарської кон'юнктури у країні. Надання права поселення українських *DPs* у Канаді активно лобювала місцева діаспора, на чисельність якої з політичних міркувань був змушений зважати федеральний уряд і політичні партії. Відтак, під впливом цих чинників і була дозволена імміграція переміщених осіб українського походження з таборів Західної Європи до Канади.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. *Smith A.H.* Exchange of correspondence on changes in Internal Security Act Affecting Displaced Persons: Speech of hon. H. Alexander Smith of New Jersey in the Senate of the United States, March 14, 1951 / Alexander Hanchett Smith. – Washington: United States Government Printing Office, 1951. – P. 3.
2. *Political Refugees and «Displaced Persons», 1945-1954: A Selected Bibliography and Guide to Research with Special Reference to the Ukrainians / Yury Boshyk, Boris Balan.* – Edmonton: The University of Alberta, 1982. – P. XXXII.

3. Друга світова війна // Календар-альманах «Нашого шляху» на 1947 р. – Виннипег, 1946. – С. 85.
4. Heroes of Their Day: The Reminiscences of Bohdan Panchuk / Edited and with an Introduction by Lubomyr Y. Luciuk. – Toronto: Ontario Heritage Foundation, 1983. – P. 71.
5. D. Wilgress, Canadian Ambassador to the USSR, to N. A. Robertson, Canadian Under Secretary of State for External Affairs, 25 May 1945, on Ukrainian Canadian Committee's Protest over Repatriation of Ukrainian Political Refugees to the USSR // Anglo-American Perspectives on the Ukrainian Question 1938-1951. A Documentary Collection / Compiled by L. Luciuk, B. Kordan. – Kingston; Vestal: Limestone Press, 1987. – P. 161.
6. Speech of Anthony Hlynka (Member for Vegreville). Subject: A Review of the Displaced Persons Problem. Delivered in the House of Commons on Monday, May 31, 1948 // Anthony Hlynka. Member of the Canadian House of Commons 1940-1949. – Toronto: Kiev Printers Ltd., 1982. – P. 160.
7. Kolasky J. The Shattered Illusion: The History of Ukrainian Pro-Communist Organizations in Canada / John Kolasky. – Toronto: PMA Books, 1979. – P. 93.
8. The Ukrainian Weekly 2000. The most significant news stories and commentaries published in The Ukrainian Weekly. – Vol. I (1933-1969). – N.-Y., 2000. – P. 82-83.
9. Павленко М. «Біженці» та «переміщені особи» в політиці імперіалістичних держав (1945-1949 рр.) / Микола Павленко. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 9.
10. Брюханов А. Вот как это было: О работе миссии по репатриации советских граждан / Алексей Брюханов. – М.: Госполитиздат, 1958. – С. 152.
11. Коссар В. Шістьдесятя років в Канаді / Володимир Коссар // Календар-альманах «Нашого шляху» на 1951 р. – Виннипег, 1950. – С. 127.
12. Леник В. «Гомін України» і наша еміграція в Європі / Володимир Леник // Альманах у 10-річчя «Гомону України» (1948-1958). – Торонто, 1958. – С. 77.
13. Edmonton Journal. – 1946. – January, 2.
14. Kolasky J. The Shattered Illusion: The History of Ukrainian Pro-Communist Organizations in Canada / John Kolasky. – Toronto: PMA Books, 1979. – P. 96.
15. Хроніка Українців-Канадійців 1946 // Календар-альманах «Нашого шляху» на 1947 р. – Виннипег, 1946. – С. 167.
16. Комітет українців Канади // Календар-альманах «Нашого шляху» на 1949 р. – Виннипег, 1948. – С. 144.
17. Political Refugees and «Displaced Persons», 1945-1954: A Selected Bibliography and Guide to Research with Special Reference to the Ukrainians / Yury Boshyk, Boris Balan. – Edmonton: The University of Alberta, 1982. – P. XV.
18. Коссар В. Шістьдесятя років в Канаді / Володимир Коссар // Календар-альманах «Нашого шляху» на 1951 р. – Виннипег, 1950. – С. 145.
19. Heroes of Their Day: The Reminiscences of Bohdan Panchuk / Edited and with an introduction by Lubomyr Y. Luciuk. – Toronto: Ontario Heritage Foundation, 1983. – P. 53.
20. Павленко М. «Біженці» та «переміщені особи» в політиці імперіалістичних держав (1945-1949 рр.) / Микола Павленко. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 105.
21. Німчук І. З Бремену до Квебеку. Із щоденника, писаного на кораблі «Самарія» // Українські вісті (Едмонтон). – 1948. – 23 листопада.
22. Пастирське послання // Українські вісті (Едмонтон). – 1948. – 30 листопада.
23. Debates of the Senate of the Dominion of Canada. – Official Report. – 1946. Second Session. – Twentieth Parliament. – Ottawa: Edmond Cloutier Printer to the King's Most Excellent Majesty, 1946. – P. 201.
24. Debates of the Senate of the Dominion of Canada. – Official Report. – 1946. Second Session. – Twentieth Parliament. – Ottawa: Edmond Cloutier Printer to the King's Most Excellent Majesty, 1946. – P. 627.
25. Debates of the Senate of the Dominion of Canada. – Official Report. – 1946. Second Session. – Twentieth Parliament. – Ottawa: Edmond Cloutier Printer to the King's Most Excellent Majesty, 1946. – P. 632.
26. Хроніка Українців-Канадійців 1946 // Календар-альманах «Нашого шляху» на 1947 р. – Виннипег, 1946. – С. 168.
27. Luciuk L. Searching for Place: Ukrainian Displaced Persons, Canada, and the Migration of Memory / Lubomyr Luciuk. – Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press, 2000. – P. 144.
28. Канадійський горожанин (Торонто). – 1954. – 17 вересня.
29. Troper H. The Canadian Government and DPs, 1945-1948 / Harold Troper // The Refugee Experience: Ukrainian Displaced Persons after World War II Ed. by W. Isajiw, Y. Boshyk, R. Senkus. – Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1992. – P. 403.
30. Canadian Council for Refugees [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ccrweb.ca/sites/ccrweb.ca/files/static-files/canadarefugeeshistory3.htm> [17.12.2015]
31. Stewart P. Postwar Refugee Movements and Canada / Patrick Stewart [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pier21.ca/wp-content/uploads/files/First_75_Years/research_refugees.pdf [12.12.2015].
32. Сосновський М. Вклад нової еміграції в українське життя у Канаді / Михайло Сосновський // Альманах у 10-річчя «Гомону України» (1948-1958). – Торонто, 1958. – С. 168.
33. Debates of the Senate of the Dominion of Canada. – Official Report. – 1949. Fifth Session. – Twentieth Parliament. – Ottawa: King's Printer and Controller of Stationary, 1949. – P. 132.
34. Kolasky J. The Shattered Illusion: The History of Ukrainian Pro-Communist Organizations in Canada / John Kolasky. – Toronto: PMA Books, 1979. – P. 102.
35. Himka J.-P. A Central European Diaspora under the Shadow of World War II: The Galician Ukrainians in North America / John-Paul Himka // Austrian History Yearbook. – Center for Austrian Studies, University of Minnesota. – 2006. – No 37. – P. 21.
36. Melenchuk M. Ukrainian Ostarbeiters in Canada: Individual and Collective Remembering. A Thesis Submitted to the College of Graduate Studies and Research in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in the Department of History University of Saskatchewan / Maria Melenchuk. – Saskatoon, 2012. – P. 29. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecommons.usask.ca/bitstream/handle/10388/ETD-2012-08-817/MELENCHUK-THESIS.pdf?sequence=3> [17.12.2015].
37. Kelley N., Trebilcock M. J. The Making of the Mosaic: A History of Canadian Immigration Policy / Ninette Kelley, Michael J. Trebilcock. – Toronto: University of Toronto Press, 2010. – P. 344.
38. Speech of Anthony Hlynka (Member for Vegreville). Subject: A Review of the Displaced Persons Problem. Delivered in the House of Commons on Monday, May 31, 1948 // Anthony Hlynka. Member of the Canadian House of Commons 1940-1949. – Toronto: Kiev Printers Ltd., 1982. – P. 164-167.
39. Immigration Act, 1952 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.canadianhistory.ca/iv/1945-1967/textwindow/immigration_act_1952.html [15.12.2015].

40. Німчук І. З Бремену до Квебеку. Із щоденника, писаного на кораблі «Самарія» / Іван Німчук // *Українські вісті* (Едмонтон). – 1948. – 23 листопада.

41. Загальні відомості про Канаду // Календар-альманах «Нашого шляху» на 1949 р. – Винніпег, 1948. – С. 142.

Сіромський Руслан *Питання імміграції переміщених осіб українського походження у суспільно-політичному дискурсі Канади (1945-1952 рр.)*

Розглянуто питання імміграції переміщених осіб українського походження у суспільно-політичному дискурсі Канади після Другої світової війни. Проаналізовано обставини та причини лібералізації імміграційного законодавства, що зумовили прибуття до країни десятків тисяч переміщених осіб з таборів Західної Європи. Простежено роль української діаспори у лобіюванні права українських біженців на переселення до Канади.

Ключові слова: переміщені особи, українці, Канада, імміграція, репатріація, Комітет українців Канади

Сіромський Руслан *Вопрос иммиграции перемещенных лиц украинского происхождения в общественно-политическом дискурсе Канады (1945-1952 гг.)*

Рассмотрен вопрос иммиграции перемещенных лиц украинского происхождения в общественно-политическом дискурсе Канады после Второй мировой войны. Проанализированы обстоятельства и причины либерализации иммиграционного законодательства, которые обусловили прибытия в страну десятков тысяч перемещенных лиц из лагерей Западной Европы. Прослежена роль украинской диаспоры в лоббировании права украинских беженцев на переселение в Канаду.

Ключевые слова: перемещенные лица, украинцы, Канада, иммиграция, репатриация, Комитет украинцев Канады

Siromskyi Ruslan *The Issue of Immigration Displaced Persons of Ukrainian Descent in Social-Political Discourse of Canada*

The issue of immigration displaced persons of Ukrainian descent in social-political discourse of Canada after the Second World War is reviewed. The circumstances and causes of the liberalization of immigration law that caused arrival of tens thousands of displaced people from camps in Western Europe are analyzed. The role of the Ukrainian Diaspora in lobbying the rights of Ukrainian refugees for resettlement to Canada is traced.

Keywords: displaced persons, Ukrainian, Canada, immigration, repatriation, Ukrainian Canadian Committee

Рецензенти:

Тробські Мацей, доктор габлітований, професор

Шитюк М.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 01.02.2016 р.